

ZÁKLADNÍ IDENTIFIKACE

ID	PHA-01016
Název/motiv mozaiky	Výzdoba průčelí Zemské banky
Autor	návrh Jan Preisler, realizace firma A. Neuhauser, Innsbruck
Datace	1912
Místo	bývalá Zemská banka, Na Příkopě 857/18, Praha 1 – Nové Město
GPS souřadnice	50°5'9.291"N, 14°25'35.543"E
Rozměry mozaiky, umístění	výška 1,5 m, šířka 4,5 m (cca) Mozaiky jsou instalovány na čelní stěně (3x) a boční stěně (1x) pod římsou domu.
Výška umístění mozaiky nad zemí	cca 20 m
Mozaika je směřována na (SS)	severozápad (3x), jihozápad (1x)
Popis okolí, statika budovy	Mozaika se nachází v centru města s frekventovanou dopravou. Zeleň se v okolí vyskytuje velice omezeně. Dům nevykazuje žádné výrazné praskliny či ztrátu stavebního materiálu, pouze skvrny na omítce (znečištění exhalacemi).
Poznámky	4 mozaiky s figurálním motivem jsou doplněny 6 mozaikovými panely šedozelené barvy.

HUMANITNÍ PRŮZKUM MOZAIKY

Budova původní Zemské banky království českého byla vystavěna v roce 1896. Peněžní ústav si brzy koupil i protější dům, snesl jej a v letech 1911-1912 na jeho místě pořídil přístavbu s peněžní a cukerní burzou. Autorem budovy je architekt Osvald Polívka, který při komponování průčelí musel reagovat na svůj starší projekt protějšího domu Zemské banky. Na něm se nachází mozaikové kompozice situované do lunetové římsy, zde na nové stavbě jsou již uvolněny a zasazeny do prostor mezi okny čtvrtého a pátého podlaží objektu. Tři kompozice zdobí čelní fasádu, jedna je vložena do bočního průčelí.

Návrhy na scény, které měly „alegoricky vyjádřit působení peněžního ústavu“ vytvořil v roce 1909 Jan Preisler. Musel se na nich vyrovnat s kompozičním omezením, které ho přinutilo do ležatě obdélných polí zasadit jen sedící nebo klečící postavy. V pojetí zadání postupoval spíše volně. Na hlavním průčelí zakomponoval do středového panelu dvě figury – muže s kladivem a ženu s jablky, představující snad alegorie *Práce* a *Hojnosti*. V pravém panelu se nachází kompozice klečícího staršího muže, který ukazuje malému chlapci město v dálce. V levém panelu sedí mladík sledující let velkých ptáků. Tyto dva obrazy by mohly být symboly *Mládí* a *Dospělosti*. Na boční fasádě budovy je zasazena scéna česáčů jablek. Jan Preisler vytvořil pro mozaiku drobné pastelové skizzy, dále figurální uhlové studie podle figurálních modelů i konečný návrh v technice olejomalby a obrysové kartony pro realizaci. Zhotovení mozaiky bylo zadáno firmě A. Neuhauser z Innsbrucku.

CHARAKTERIZACE PROSTŘEDÍ A SAMOTNÉ MOZAIKY

Působení okolního prostředí, míra zakrytí mozaiky, biologické poškození

- kombinace panelů s figurálními motivy a dekorativních panelů zelenošedé barvy

Mozaiky jsou zcela vystaveny působení okolního prostředí. Biologické poškození nebylo zaznamenáno.

Ztráty materiálu v ploše

- nebyly zaznamenány (v roce 1967 byly mozaiky restaurovány)

Použitý materiál - kostky a pojiva

Mozaiky jsou sestaveny ze štípaných skleněných kostek o přibližné velikosti 1,5 cm x 1 cm. Použité sklo je zakalené. Místa jsou na povrchu skla bubliny. Na povrchu skla nebyly zaznamenány známky korozního poškození ani znečištění (platí pro pohledovou stranu, mozaiky byly během zásahu v roce 2014 očištěny od prachu). Na mozaikách jsou použity kostky se zlacením. Zlacení je na několika jednotlivých kostkách poškozeno.

Pojivo mezi kostkami je světle šedé, spíše jemnozrné.

- zláčená vrstva je na některých
mozaikových kostkách místy
poškozena

ANALYTICKÝ PRŮZKUM

Optická mikroskopie

- nebyla provedena

POZNÁMKY

Přílohy

Literatura

Kunibert Zimmerer, *Die Tiroler Glasmalerei- und Mosaikanstalt. Ein Rückblick anlässlich des fünfzigjährigen Gründungsjubiläums 1861-1911*, Innsbruck 1911, s. 57.

Nová budova Zemské banky království Českého v Praze – II., *Architektonický obzor*, 1912, sešit 12, s. 6–7.

Antonín Matějček, *Jan Preisler*, Praha 1950, s. 82-83, obr. 178-184 (návrhy, kresby, kartony).

Rudolf Pošva, *Plastika a mozaika v průčelích Osvalda Polívky*, kandidátská disertační práce, FA ČVUT v Praze, 1985.

Rudolf Pošva, *Plastika a mozaika v průčelí Osvalda Polívky*, *Umění XXV*, 1987, č. 5, s. 449-459.
Roman Prahl - Petr Šámal, *Umění jako dekorace a symbol. Výzdoba reprezentačních staveb Prahy v éře historismu, secese a moderny*, Praha 2012, s. 161.